

Говор Председавајућег ОЕБС-у, првог потпредседника Владе и министра спољних послова Републике Србије Ивице Дачића на обележавању 40. годишњице Завршног акта из Хелсинкија:

„Министре Соини,
Министре Буркхалтер,
Екселенције,
Даме и господо,

Завршни акт из Хелсинкија је деценијама пружао чврсту основу безбедности и стабилности у Европи. Пре четрдесет година, наши претходници су овде у Хелсинкију разумели да је одржавање мира и безбедности у Европи заједничка одговорност. Морамо да следимо њихов пример и покажемо храброст за учешће у озбиљном, посвећеном дијалогу и пронађемо прилике за заједничко деловање. Али, чак и док се окупљамо да обележимо тај историјски тријумф сарадње над сукобима, наслеђе Хелсинкија је изложено ризику. Криза у и око Украјине је поставила изазов пред најосновније и суштинске принципе безбедности и уздрмала из темеља европску безбедносну архитектуру.

Оружани сукоби су поново реалност на нашем континенту. Принципи Хелсинкија се крше, а неповерење и тензије расту, што може повећати ризик од провокација и ескалације. Не би било претерано рећи да се сада боримо са најтежом претњом по европску безбедност од завршетка Хладног рата.

Ипак, садашња криза је у исто време нагласила континуитет значаја Завршног акта из Хелсинкија и његов револуционарни концепт свеобухватне безбедности. Упркос изазовима које носе данашње околности, верујем да можемо да пронађемо подстицај и инспирацију у четрдесет година дугом историјату Завршног акта из Хелсинкија. У доба далеко већих подела од данашњих, политички лидери пронашли су храброст за постизање прагматичног компромиса, који нас је добро служио деценијама. Нема сумње да је „Хелсиншки процес“ олакшао транзицију од конфронтације до сарадње и помогао окончању Хладног рата. Данас, након четрдесет година постојања, ОЕБС је поново суочен са истим изазовом конфронтације наспрам сарадње.

Очигледно је да су корени кризе били много дубљи него што се то на почетку увиђало.

Тензије на релацији Исток-Запад, које су биле у порасту пре избијања кризе, појачане су различитим схватањима претњи и контрадикторним безбедносним наративима. Конструктивно бављење кључним питањима европске безбедности било је тешко већ извесно време. Растуће неповерење, политика конфронтације и све мања приврженост ОЕБС-овом концепту свеобухватне безбедности учинили су сарадњу тежом чак и у областима од заједничког интереса. Од избијања кризе у и око Украјине, сви ови изазови су се само повећали.

Да бисмо европску безбедносну архитектуру учинили отпорнијом морамо да напорно радимо како бисмо се поново посветили сарадњи и заједничком деловању. Треба да пронађемо начин да поново изградимо поверење и да се опет ангажујемо у заједничким напорима за јачање безбедности широм региона ОЕБС-а. Биће то изазован и дугорочан задатак коме, немајући другог избора, морамо хитно приступити.

Председавање Србије, заједно са осталим члановима Тројке ОЕБС-а, чини све у својој моћи да пружи помоћ у постизању мирног решења кризе. Свакодневна кршења примирја уз линију конфликта у источној Украјини су неприхватљива. Цивили и учесници у борбама на обе стране гину и трпе повреде, а хуманитарни услови у областима конфликта се погоршавају великом брзином. Морамо што пре зауставити ове људске патње које се ничим не могу оправдати и у доброј вери радити заједно на постизању мирног и трајног решења. Још једном позивам све стране да потпуно и безусловно поштују примирје, прекину са свим непријатељствима и примене одредбе Споразума из Минска, укључујући проверљиво и трајно повлачење тешког наоружања. Такође позивам на конструктивније ангажовање актера у Трилатералној контакт групи и у њеним радним групама, како би се омогућио напредак у кључним политичким, безбедносним, хуманитарним и економским питањима.

Такође морамо да препознамо утицај који би криза у и око Украјине могла да има на замрзнуте сукобе у Молдавији и на Јужном Кавказу. Морамо да пажљиво пратимо знаке ескалације и удвостручимо напоре како бисмо оживели одговарајуће преговарачке формате, и тиме омогућили напредак ка трајном и остваривом решењу.

У исто време, транснационалне и глобалне претње попут тероризма, организованог криминала и климатских промена, као и повећаног протока миграната и избеглица напредују великом брзином у региону ОЕБС-а и шире. Решавање ових сложених безбедносних изазова, који су често међусобно повезани, захтева сарадњу – укључујући са нашим Медитеранским и Азијским Партнерима за сарадњу. Ради суочавања са овим изазовима, ОЕБС-ов концепт свеобухватне безбедности важнији је него икад. Не треба да заборавимо ни на додату вредност мисија ОЕБС-а на терену, које су јединствена предност наше организације у решавању ових изазова. Уверен сам да можемо да заједно радимо на њима чак и у садашњем контексту подела и конфронтације.

У овом тренутку, обнављање поверења међу државама учесницама ОЕБС-а уз поштовање основних принципа и обавеза које делимо, треба да буду основни елементи нашег заједничког настојања. Хелсиншки принципи су и даље ваљани и нема потребе за њиховим преиспитивањем. Уместо тога, треба да заједно радимо како бисмо их

потврдили и ојачали у доброј вери и отежали њихово кршење. У том смислу, потребно је озбиљно размотрити процес реформе ОЕБС-а, како би се наша организација опремила потребним средствима и механизмима за суочавање са актуелним и надолazeћим изазовима за европску безбедност. Обележавање 40. годишњице Завршног акта из Хелсинкија је такође прилика да се ОЕБС-у обезбеди већи утицај и заслужено место у европској безбедносној архитектури.

Веома је лако уништити поверење, али је његово поновно успостављање спор и тежак процес. Као кључни први корак морамо преусмерити наш дијалог ка позитивној агенди која гледа напред, и онда кренути малим корацима ка изградњи поверења. Као организација која је најподеснија за премошћавање подела и олакшавање кооперативних решења, ОЕБС је прави форум. У том контексту, док обележавамо ову важну годишњицу, позивам државе учеснице да у већој мери користе нашу Организацију. То је једна од најбољих платформи за дијалог и заједничко деловање, и зато треба да заједно радимо на јачању њених капацитета у циљу поновног учвршћивања европске безбедности. Хвала вам."